

Anton Tamarut

EUHARISTIJA - Otajstvo vjere i dar života

Glas Koncila, Zagreb 2004., 112. str.

S vremena na vrijeme, u mnoštvu nabožne literature, pojavi se (makar i u nizu meditativnih naslova) i pokoji produbljeniji i izrađeniji tekst domaćih autora, koji životno dotiče crkvene i teološke teme. U takvu vrstu radova spada i ova knjižica profesora dogmatske teologije na KBF-u u Zagrebu, dr. Antona Tamaruta. Autor u *Predgovoru* ističe kako knjiga «nije pisana kao priručnik o euharistiji» ali može poslužiti «kao korisno pomagalo u temeljitu i svestranu proučavanju ovog neprocjenjivog sakramenta» (str. 5). Upravo to nas je ponukalo na ovaj kratki osvrt.

Nakon što je pokušao u *Uvodu* objasniti osnovne motive i razloge pisanja o euharistiji, autor je ponudio na čitanje i razmišljanje sedam tekstova, od kojih su dva opširnija i napisana kao zaokružene teme, a ostalih pet se mogu nazvati kratkim teološkim refleksijama, koje su dopunjene osnovnim znanstvenim referencama. To ih, ipak, ne čini čisto znanstvenim tekstovima, ali i niti ne oduzima vrijednost teološke refleksije. Pogledajmo, ukratko, sadržaj knjige po pojedinim dijelovima, kako su u samoj knjizi raspoređeni.

1. *Dar*. Tekst *Euharistija – dar i otajstvo* (str. 11-19) upućuje na teološku temu Božjeg sakramentalnog samodarivanja, koja je obraćena u stilu Ivana Goluba: oslanjajući se na antropološke simboličke refleksije, na smisao i vrijednost dara, misao prelazi na razmatranje otajstva «domišljate i nedokučive ljubavi» (str.16), koja pronalazi nove, nevjerojatne putove zajedništva Boga i čovjeka.

2. *Teologija očiju*. Neobično je pročitati tekst o «teologiji vida». Upravo to je najvrjedniji (i najopširniji) dio ove knjige,

koji nosi naslov *Euharistija – sakrament novih očiju* (str. 19-50). Autor polazi od tvrdnje: «Za novi svijet koji je nastao Kristovim vazmenim otajstvom i koji je sakramentalno pohranjen u euharistijskomu otajstvu potrebne su nove oči» (str. 19). Vođen Augustinovom mišlju da nam je posao «liječiti oči srca kako bismo mogli Boga gledati», autor se upušta u svetopisamsku analizu «blagovateljske i vizualne dimenzije vječnog života». Nije to ništa novo u teologiji, ali je zanimljiv korak dalje: «Ako se vječni život sastoji u neposrednu gledanju Boga, postavlja se pitanje koje značenje i ulogu u toj perspektivi ima sakrament euharistije? U kakvoj je svezi euharistija s ovom, nazovimo je, vizualnom predožbom o vječnom životu?» (str. 25). Tu svezu autor pronalazi u vizualnoj dimenziji euharistije, a pojašnjava je uvidom u biblijski govor o sljepoći (koja doslovno i simbolički zapriječuje komunikaciju s Bogom) i u mesijanskom spasenjskom Isusovu čudesnom ozdravljanju slijepih. Naime, u Novom zavjetu postoji «tjesna i uzročna veza između vjere i vida» (str. 29). To nas dovodi do potrebe ozdravljenja očiju duše, očiju vjere kojima je jedino moguće Boga gledati. A istinski pogled na euharistiju zahtjeva upravo to: Oči vjere. Da je to doista tako autor argumentira paralelizmom između prve «prevare očiju» (prigodom iskonskog grijeha) i konačnog «otvaranja očiju» (što ga daruje Uskrsnuli onima koji mu povjeruju). A da je euharistija doista sakrament očiju, lijepo pokazuje izvještaj o susretu Uskrsloga s učenicima na putu u Emaus. Tu, ujedno, autor dodaje poticaj kojim Ivan Pavao II. poziva na štovanje euharistije u dokumentu *Večera Gospodnja*. Na kraju, autor upućuje na liturgijski «smisao i značenje vizualnih gesta u euharistijskom slavlju i štovanju» (str. 46), zadržavajući razboritost u prosudbama i upućujući na često puta zanemarene vidove zaista kršćanskog slavljenja euharistije.

3. *Spomen gozba i žrtva*. Treći tekst nosi naslov *Euharistija – gozba milosrđa i spomen-čin Kristove žrtve* (str. 51-65). Ovdje je u stvari obrađen klasični (tridentinski) dogmatski nauk o sakramentu euharistije, međutim autor mu daje vlastito usmjerenje, i to k temi ljubavi. Spomen, gozba i žrtva i nisu drugo doli obličje Kristove ljubavi, a to je potrebno teološki razjasniti i iskustveno doživjeti. Autor to pokušava učiniti kroz tri dimenzije: pneumatološku (prisutnost i djelovanje Duha Svetoga u sakramentalnoj žrtvi križa), kristološku (Smisao Isusovih riječi: Ovo činite meni na spomen) i egzistencijalnu (Susret s

bezuvjjetnom Božjom ljubavi; Živjeti Kristu na spomen). Upravo ovakav pristup ukazuje na autorovu otvorenost u pristupu klasičnim temama teologije euharistije.

4. *Otajstvo povezanosti*. Četvrti, kratki tekst *Euharistija – sakrament jedinstva i zajedništva* (str. 67-71) upućuje na euharistijsku teologiju Drugog vatikanskog sabora, odnosno na eklezijalnu središnjost euharistije, te na socijalno poslanje Crkve, koje je integralni dio vjernički ozbiljnog življenja euharistijskog zajedništva. Euharistija je «ustuk individualističku i uskogrudnu shvaćanju spasenja» (str. 70), ona «ukazuje na potrebu međusobne solidarnosti, na vrijednost i ljepotu prijateljstva; otkriva nas kao poželjne i drage osobe ... Istodobno nas oslobađa od zaokupljenosti samima sobom i tjeskobne brige za sebe, čuva nas od otuđenja i samotnjačke rezignacije; pomaže nam da se iz dana u dan usavršavamo u jedinstvu s Bogom i među sobom, da, napokon, Bog bude sve u svemu» (str. 71).

5. *Poslanje svakodnevice*. Vrlo kratka meditacija *Euharistija – jedinstvo liturgijske i življene anamneze* (str. 73-76), upozorava na Ivanovu sliku Isusova pranja nogu apostolima na Posljednjoj večeri. Ne može se niti smije, nikad a pogotovu danas, zaboraviti ta gesta: Gospodin nas je oprao i očistio, i sam nam se darovao, da bismo oslobođeni od sebičnosti otvorili srce za druge. Euharistija nas potiče «na inicijativu i na stalno kritičko preispitivanje našega kršćanskog života, kako nam se ne bi dogodilo otvrdnuće srca» (str. 75).

6. *Zahvala otkupljenog svijeta*. Opet klasičnu teološku temu, povezanu uz samo ime euharistije, *Euharistija – žrtva hvale i zahvaljivanja za stvoreni i otkupljeni svijet* (str. 77-79), autor u svega nekoliko redaka skicira (možda za neki budući rad!) pod ekološkim vidom: euharistija je pravi simbol jedinstva djela stvaranja i otkupljenja, ona je sakrament one konačne «ravnoteže», koja nije drugo doli ostvarenje konačnog dana «kad će Bog biti sve u svima i kada će svi živjeti od njega» (str. 79).

7. *Euharistijska budućnost*. Autor ne zanemaruje niti izazove postmodernog ozračja u kojemu živimo. U nešto opširnijem tekstu *Euharistijska vizija budućnosti* (str. 81-95), pokušava na temelju kršćanske «teologije vremena», što nije drugo doli teologija povijesti spasenja, parirati postmodernističkim

modelima zamišljene budućnosti. Euharistija je «sakrament budućeg života», ona je «uprizorena i anticipirana budućnost ne samo ljudi nego i cijelog svemira» (str. 92), ona «nije sakrament koji izolira od svijeta i povijesti, nego duboko uranja u njih da bi ih preuredila i spasila u Kristu» (str. 94). Ako je tako euharistija, u stvari, definitivna mjera ljudske povijesti, valja nama u Crkvi postaviti pitanje (što ga je autor, jer mu se možda činilo preteškim, izostavio): Na što mi svodimo euharistijsko otajstvo i kakva je budućnost euharistije u Crkvi? Ne ovisi li zapravo sve, i ne ovisimo li svi o tome?

Pripomenimo još samo kako ova knjiga još sadrži kratki *Pogovor* Ivana Goluba, te *Kazalo biblijskih mjesta*, *Kazalo pojmova* i *Kazalo imena*.

Ne možemo se oteti dojmu kako ovi tekstovi (objavljeni u godini koja je po želji Ivana Pavla II. osobito posvećena euharistiji) upućuju na naša dva teologa. I ovdje se (kao i u drugim Tamarutovim tekstovima, kako teološkim tako i literarnim) osjeća blizina *Ivana Goluba*, mada se Anton Tamarut ne usuđuje tako lagano «otploviti u druge sfere», kao što to često čini njegov učitelj. Još značajnije je, držim, to što se u ovim tekstovima nazire teološki trag *Tomislava Janka Šagi-Bunića* (ne bi nikako smjeli zaboraviti njegovo monumentalno, mada nedovršeno djelo *Euharistija u životu Crkve kroz povijest*), navlastito u eklezijalnoj i socijalnoj dimenziji. Stoga autoru, na početku njegova intenzivnijeg teološkog bavljenja sakramentom euharistije, zahvaljujući na ovim zrcima euharistijske teologije, želimo da na tom tragu ostane, da ga produbi i tako potakne na istinsku eklezijalnu vjernost Kristu Spasitelju, kojemu neka je slava po sve vijeke vjekova.

Ante Mateljan